การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี ในประเทศไทย

นริศรา ใจคง
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

"ชนใด ไม่มีดนตรีกาล ในสันดาน เป็นคนชอบกลนัก" บทประพันธ์นี้มาจากเรื่อง "เวนิสวาณิช" พระราชนิพนธ์แปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เป็นข้อความที่คนไทยทั้งหลายคุ้นเคยกันดี ดนตรีช่วยสร้างสุนทรียภาพในจิตใจ ประโยชน์ของดนตรีมี 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ เพื่อความสุนทรีย์ เพื่อการศึกษา และเพื่อการบำบัดรักษา (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2560) นักวิทยาศาสตร์พบว่าเสียงดนตรีจะกระตุ้นการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในเรื่องอัตราการหายใจ การเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต การตอบสนองทางม่านตา ความตื่นตัวของกล้ามเนื้อ ส่วนผลทางจิตใจก็คือ ดนตรีสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ สติ ความนึกคิด (เสาวนีย์ สังฆโสภณ, 2553) โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ผู้พัฒนาทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ได้แบ่งความสามารถพิเศษของมนุษย์ออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ความสามารถทางภาษา (Linguistic Intelligence) ความสามารถทางดนตรี (Musical Intelligence) ความสามารถทางความคิดเหตุผลและแบบนักคณิตศาสตร์ (Logical - Mathematic Intelligence) ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับทิศทาง (Spatial Intelligence) ความสามารถทางกีฬาและการใช้กล้ามเนื้อต่าง ๆ (Bodily Kinesthetic Intelligence) ความสามารถเรื่องมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) และความสามารถเรื่องจิตและความคิด (Intrapersonal Intelligence) ต่อมาได้เพิ่มความสามารถด้านธรรมชาติวิทยาเข้ามา (Naturalistic Intelligence) เพื่อให้สามารถอธิบายได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าความฉลาดของมนุษย์นั้นมีหลายด้านขึ้นอยู่กับความสามารถของสมองของมนุษย์แต่ละคนว่าจะแสดงศักยภาพด้านใดออกมาได้บ้าง **ความสามารถด้านดนตรี (Musical Intelligence)** ถูกแยกออกมาเป็นหนึ่งความสามารถพิเศษ เนื่องจากดนตรีเป็นศาสตร์ที่เป็นความเฉพาะทางสูง ศาสตร์ทางด้านดนตรีมีประโยชน์ต่อมนุษย์ทั้งในการดำรงชีวิตและจิตใจ สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำศาสตร์นั้นมาพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าได้อีกด้วย

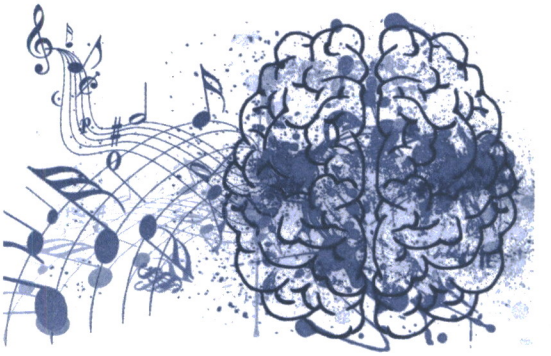

จากงานวิจัยจำนวนมาก พบว่า การฝึกเล่นดนตรีเป็นระยะเวลานานจะส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้างสมอง Krista L. และคณะ (2009) ได้ทำการทดลองกับเด็กสองกลุ่มคือ กลุ่มที่ฝึกเล่นดนตรีเป็นระยะเวลา 15 เดือน กับเด็กที่ไม่ได้เล่นดนตรีเลย จากนั้นวิเคราะห์โครงสร้างสมองโดยการทำ MRI (Magnetic Resonance Imaging) ผลการทดลองพบว่า โครงสร้างสมองส่วนที่ควบคุมการเคลื่อนไหว (Primary Motor Cortex) ส่วนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ (Corpus Callosum) และส่วนที่เกี่ยวกับการได้ยิน (Primary Auditory Cortex) ของเด็กที่ฝึกเล่นดนตรีเป็นระยะเวลา 15 เดือนกับเด็กที่ไม่ได้เล่นดนตรีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นการเล่นดนตรีจึงมีส่วนช่วยพัฒนาสมองเด็ก โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเคลื่อนไหวและทักษะ

การฟัง ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยอีกหลายฉบับที่ยืนยันว่าดนตรีเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ ทำให้เกิดสภาวะการเรียนรู้เชิงบวก สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ช่วยให้เกิดทักษะการคาดการณ์ล่วงหน้า ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีชีวิตชีวาขึ้น ปรับเปลี่ยนสภาวะของคลื่นสมอง เสริมสมาธิเพิ่มความจำ ก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Multisensory Learning Experience) ช่วยคลายความเครียด เสริมจินตนาการ ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ แรงจูงใจ และความสนุกสนาน ประเทศไทยมีผู้ที่มีความสามารถทางดนตรีอยู่จำนวนไม่น้อยที่สร้างชื่อเสียงในระดับนานาชาติ ยกตัวอย่างเช่น **เอกชัย เจียรกุล** คนไทยและคนเอเชียคนแรกในประวัติศาสตร์ ที่คว้ารางวัลชนะเลิศการแข่งขันกีตาร์คลาสสิกระดับนานาชาติประจำปี 2557 เวที "GFA Guitar Foundation of America International Concert Artist Competition" ที่สหรัฐอเมริกา **ธนพล เศตะพราหมณ์** คว้ารางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่งการแข่งขันวาทยกรประจำชาติจากเวที The American Prize เมืองซินซินแนติ รัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา ทั้งสองคนจบการศึกษาจากวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ **แก้ม วิชญาณี เปียกลิ่น** คนไทยคนแรกที่ได้ขึ้นร้องเพลงประกอบ Frozen 2 บนเวทีออสการ์ จบการศึกษาจากคณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และอีกหลายคนที่ไม่ได้กล่าวถึงต่างมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในระดับโลก สถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีในหลากหลายสาขา นอกจากนี้ ภาครัฐก็ให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะและความสามารถทางดนตรี โดยกระทรวงศึกษาธิการ จัดให้มีโรงเรียนเฉพาะทางด้านดนตรี และห้องเรียนดนตรี ซึ่งอยู่ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ขึ้นมาให้กับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีโดยเฉพาะ

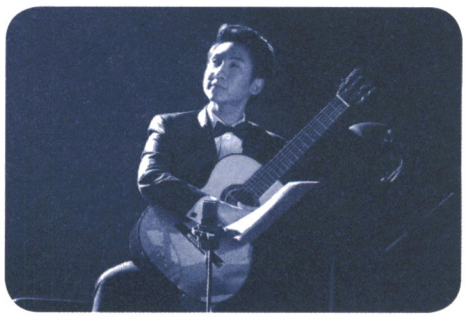

เอกชัย เจียรกุล

ธนพล เศตะพราหมณ์

วิชญาณี เปียกลิ่น

นิยามของความสามารถพิเศษด้านดนตรี

จากการศึกษานิยามของคำว่า "ความสามารถพิเศษด้านดนตรี" ได้มีนักวิจัยทั้งไทยและต่างประเทศให้ความหมายไว้ ดังนี้

Howard Gardner (1983) ให้ความหมายว่า ความสามารถพิเศษด้านดนตรี (Musical Intelligence) หมายถึง ปัญญาที่จะรับรู้ เข้าใจ คิดใคร่ครวญ วิเคราะห์ วิจารณ์ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเสียงดนตรี จังหวะ ท่วงทำนอง ความสัมผัสคล้องจอง การประสานเสียง มีความไวต่อท่วงทำนอง ระดับเสียงสูงต่ำที่แตกต่างกันแม้เพียงเล็กน้อย ไวต่อคุณภาพของเสียงที่ได้ยิน สามารถสร้างสรรค์ ผลิตผลงานทางดนตรีได้โดยอาจใช้เครื่องมือ (เครื่องดนตรี) หรือใช้เสียงของตน ฟังดนตรีอย่างมีชีวิตชีวา เคลิบเคลิ้ม ซาบซึ้ง สามารถเชื่อมโยงระหว่างเสียงดนตรีกับอารมณ์ได้อย่างแนบสนิทและเข้มข้น

อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์ และคณะ (2557) ให้ความหมายว่า ความสามารถพิเศษด้านดนตรีและการได้ยิน (Sonancé/Auditory Abilities) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ เรียนรู้จากเสียงที่ได้ยินได้อย่างฉับไวและเฉียบคม ทั้งด้านความสูง/ต่ำ ความถี่ และจังหวะของเสียง ซึ่งนำไปสู่การสร้างอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด แล้วนำมาถักทอเพื่อแสดงออกซึ่งความสามารถที่เกี่ยวข้องกับเสียงได้เหนือกว่าบุคคลในวัยเดียวกัน

โดยสรุป ความสามารถพิเศษด้านดนตรี หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกอันโดดเด่นด้านดนตรี ทักษะด้านการแสดงดนตรี การแต่งเพลง ความชื่นชอบในเสียงดนตรี ครอบคลุมถึงความสามารถในการจดจำและการแยกระดับเสียงสูงต่ำ และจังหวะของดนตรีได้อย่างแม่นยำอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีอายุระดับเดียวกันและเติบโตในสภาพแวดล้อมเดียวกัน

รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี ในประเทศไทย

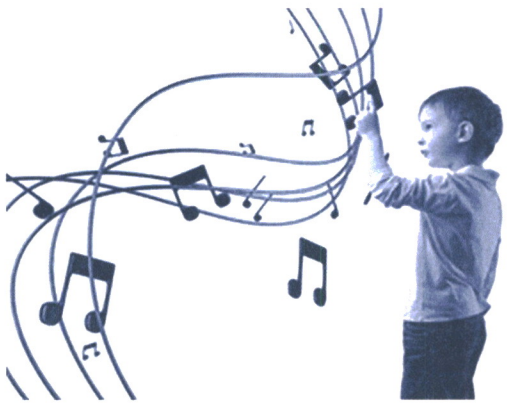

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีในประเทศไทยมี 4 รูปแบบหลัก ได้แก่ รูปแบบวิทยาลัย รูปแบบโรงเรียนเฉพาะทาง รูปแบบห้องเรียนดนตรี และรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวซึ่งแต่ละรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบที่ 1 การจัดการศึกษาในรูปแบบวิทยาลัย (Pre - College) ที่ร่วมมือมหาวิทยาลัย รับนักเรียนเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) อาทิ

- วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล โครงการหลักสูตรเตรียมอุดมดนตรี (Pre - College Project) จัดการเรียนการสอน 4 สาขาวิชา คือ ดนตรีสากล พื้นฐานดนตรีแจ๊ส ดนตรีไทย และการประพันธ์ดนตรี
- ศิลป์ดนตรี (SUFM - ACT Pre - College of Music) คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จัดโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักเรียน นักศึกษา ที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีศาสตร์แขนงอื่น ๆ ร่วมกับสถาบันการศึกษาที่ร่วมโครงการ ได้แก่ โรงเรียนวัดสุทธิวราราม แผนการเรียนศิลป์ - ดนตรี โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย แผนการเรียนศิลป์ - ดนตรี โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี แผนการเรียนสหศิลป์ - ดนตรี และโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม
- สาขาศิลป์ - ดนตรี (Pre - College Music Program) โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต โดยความร่วมมือทางวิชาการกับวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต
- แผนการเรียนดุริยางคศิลป์ (Music Performance) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ร่วมกับสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์สากล คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

รูปแบบที่ 2 การจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเฉพาะทาง ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันมี 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา ซึ่งเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 เป็นโรงเรียนในพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมพื้นที่อนุรักษ์การดนตรีและส่งเสริมทักษะความเป็นเลิศทางดนตรีของนักเรียนทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนสายสามัญ โดยมีการคัดเลือกนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รูปแบบที่ 3 การจัดการศึกษาแบบห้องเรียนดนตรี เป็นโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้นักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี

ได้เรียนรู้ตามความสนใจและความถนัด และได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ รวมถึงสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนากับหน่วยงานและองค์กรทางการศึกษา ในการพัฒนาและส่งต่อนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น และสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพทางด้านดนตรีต่อไปในอนาคต ปัจจุบันมีโรงเรียนในโครงการทั้งสิ้น 20 โรงเรียนครอบคลุมทุกภูมิภาค มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เพิ่มความเข้มข้นทางด้านดนตรีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ โดยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใช้ชื่อแผนการเรียน วิทย์ - ดนตรี ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใช้ชื่อแผนการเรียน ศิลป์ – ดนตรี

รูปแบบที่ 4 การจัดการศึกษาแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) การจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Home School) เป็นหนึ่งในประเภทการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ถูกจัดไว้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 ที่ให้ครอบครัวจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บุตรเองได้ ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้ครอบครัวที่ไม่ประสงค์ส่งลูกไปเรียนที่โรงเรียน เพราะต้องการจัดการเรียนการสอนให้ลูกได้เรียนที่บ้าน โดยส่วนใหญ่จะมีผู้ปกครองเป็นคนสอนเองและสามารถจัดรูปแบบการศึกษาได้เองอย่างเสรี เน้นที่ความสนใจของตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยเลือกรายวิชาที่เด็กชอบหรือถนัด ตัวอย่างของครอบครัวที่จัดการศึกษาด้านดนตรีโดยเฉพาะ ได้แก่ “บ้านเรียนธีทีป์รินดา” ซึ่งจัดการศึกษาด้านเปียโนและการแต่งเพลงให้กับบุตรที่มีความสามารถโดดเด่นด้านดนตรี

กรณีศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีที่ดี (Best Practice) ของประเทศไทย

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นวิทยาลัยดนตรีมีฐานะเทียบเท่าคณะหนึ่งในกำกับของมหาวิทยาลัยมหิดล เปิดสอนวิชาเกี่ยวกับดนตรีโดยเฉพาะ ตั้งแต่ระดับเตรียมอุดมดนตรี (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) จนถึงระดับปริญญาเอก มีอาจารย์ที่ชำนาญในเครื่องดนตรีแต่ละชนิดโดยเฉพาะ เป็นสถาบันเดียวในประเทศที่เปิดสอนดนตรีทั้งเพลงไทย เพลงสากล และอีกหลากหลายแขนง ในปี พ.ศ. 2537 สภามหาวิทยาลัยมหิดลมีมติอนุมัติให้จัดตั้งวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ขึ้น โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข เป็นผู้ก่อตั้ง และปัจจุบัน ดร.ณรงค์ ปรางค์เจริญ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการและคณบดีวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

หลักสูตรเตรียมอุดมดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ชื่อหลักสูตร “โครงการหลักสูตรเตรียมอุดมดนตรี (Pre - College Project)” เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนให้มีพื้นฐานความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีและการปฏิบัติดนตรี เพื่อการศึกษาต่อในสาขาวิชาดนตรีระดับอุดมศึกษา และการประกอบอาชีพดนตรีในอนาคต ใช้เวลาตลอดหลักสูตร 3 ปีการศึกษา มี 4 สาขาวิชา คือ ดนตรีสากล พื้นฐานดนตรีแจ๊ส ดนตรีไทย และการประพันธ์ดนตรี โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อเตรียมการศึกษาสาขาดนตรีแก่นักเรียนเตรียมอุดมศึกษาเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความพร้อมที่จะศึกษาดนตรีได้เข้าเรียนดนตรีโดยตรง สร้างคุณภาพการศึกษาด้านดนตรีไปสู่ความเป็นวิชาชีพทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นโรงเรียนประจำ (Boarding School) นักเรียนทุกคนต้องอยู่ประจำหอพักของวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2562 มีค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร 980,000 บาท นอกจากนี้ยังมีทุนการศึกษาสำหรับนักเรียน นักศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ โดยแบ่งเป็นทุนประเภทต่าง ๆ เช่น ทุนเรียนดี ทุนเครื่องมือขาดแคลน ทุนรวมวง ทุนส่งเสริมการศึกษา เป็นต้น โดยรับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวน ทุกคนที่สอบผ่าน

ตามเกณฑ์ที่วิทยาลัยกำหนดสามารถเข้าศึกษาได้ เมื่อจบการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพดนตรี (Certificate in Music Performance)

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลให้วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลประสบความสำเร็จ คือ การมีองค์ประกอบต่าง ๆ (สุกรี เจริญสุข, 2556) ดังนี้

1. Hard Ware คือ อาคารสถานที่ ห้องเรียนที่มีความพร้อม
2. Soft Ware คือ อุปกรณ์การเรียนการสอนเครื่องดนตรีมีความหลากหลายและเพียงพอ
3. People Ware นักเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนมีศักยภาพสูง
4. Money Ware คือ มีงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ
5. Quality Ware คือ การเรียนการสอนมีคุณภาพ

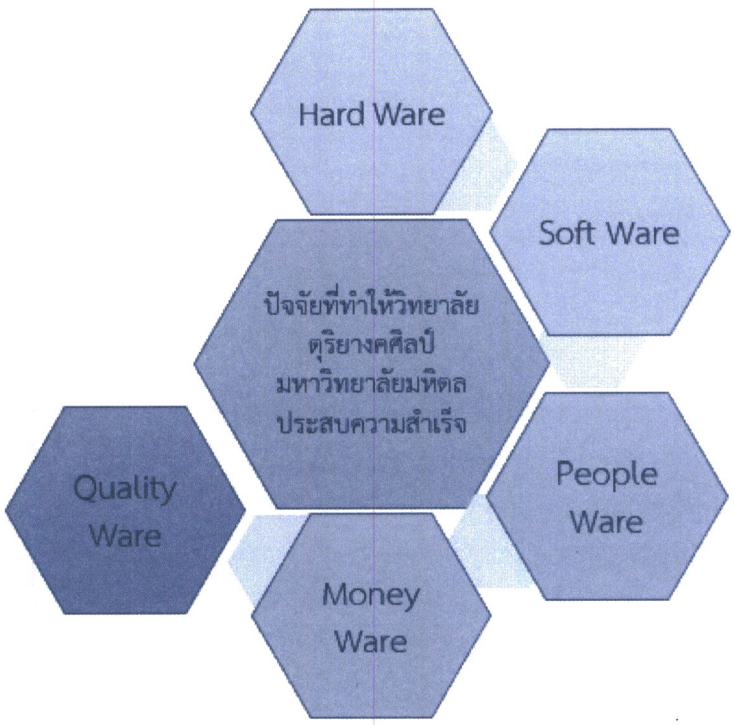

แผนภาพที่ 1 ปัจจัยที่ทำให้วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดลประสบความสำเร็จ (สุกรี เจริญสุข, 2556)

แนวโน้มการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี

การส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีในอนาคต มีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากการจัดการศึกษาแบบ “ห้องเรียนดนตรี” โครงการห้องเรียนดนตรีของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปัจจุบันมีโรงเรียนในโครงการทั้งสิ้น 20 แห่ง ครอบคลุมทุกภูมิภาค เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ผู้ที่มีความถนัดและสนใจในด้านดนตรี ได้เข้าถึงการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในระดับสากล ทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในการเรียนไม่สูง มีการอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวจากภาครัฐที่ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ อีกทั้งยังเป็นการค้นหาแววเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีในทุกภูมิภาคได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง สิ่งที่ทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันดำเนินการให้ดียิ่งขึ้น คือการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนด้านดนตรีทุกรูปแบบให้ผลิตนักดนตรีที่มีความสามารถเป็นที่ประจักษ์ในระดับประเทศและนานาชาติ ทั้งนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) ที่พบว่ามีหลายปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ดังแสดงในแผนภาพที่ 2 องค์ประกอบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 องค์ประกอบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีให้ประสบความสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการศึกษา, 2563)

1. มีการวางนโยบายและจัดทำแผนการดำเนินงานตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับสูงสุดของการศึกษาให้กับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

2. มีการจัดตั้งองค์กร หน่วยงาน คณะบุคคล เพื่อทำหน้าที่วางระบบ/กลไกในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน ดูแล ทั้งในเรื่องของการเสาะหา พัฒนา ระดมทรัพยากร และการใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญของบุคคลกลุ่มนี้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดทำแผนความต้องการกำลังคนของประเทศที่เชื่อมโยงการเสาะหาและการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ จนถึงการวางแผนด้านอาชีพ (Career Path) ของแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน

3. มีการปรับกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ

4. มีการจัดวางโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการศึกษา โครงสร้างการบริหารงาน โครงสร้างเวลาเรียนให้มีความยืดหยุ่น หลากหลาย

5. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักในความสำคัญของการค้นหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

6. มีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐจะต้องตระหนักถึงความสำคัญและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งสถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้กับผู้มีความสามารถพิเศษและสนับสนุนผู้มีความสามารถพิเศษด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี

การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี ที่ผ่านมา ยังพบว่ามีข้อจำกัดอยู่หลายประการ จึงขอนำเสนอแนวคิดบนพื้นฐานของข้อค้นพบจากการศึกษา ดังนี้

1. ภาครัฐควรสร้างความร่วมมือจาก**ทุกภาคส่วน** ทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม/ภาคประชาชน ภาคองค์กรสื่อสารมวลชน ภาคศาสนา ฯลฯ ในทุกระดับ ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ซึ่งหมายรวมถึง สถานศึกษา ผู้ปกครอง ให้มีส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการเพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

2. ควรสร้างความตระหนักแก่ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และบุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้เห็นความสำคัญในการค้นหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี โดยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ (Campaign) เพื่อสร้างความรับรู้ในสังคม

3. ควรสนับสนุนผู้เรียน ในการศึกษาทุกรูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีโอกาสได้รับการพัฒนาความสามารถที่โดดเด่นตามศักยภาพของตนเองอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ อาทิ การลดภาษีอุปกรณ์การเรียนการสอน เช่น เครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ

นอกจากนี้ ยังพบว่าการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ 4 รูปแบบหลัก ได้แก่ รูปแบบวิทยาลัย รูปแบบโรงเรียนเฉพาะทาง รูปแบบห้องเรียนดนตรี และรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว พบว่า**การจัดการศึกษาในรูปแบบวิทยาลัย** เป็นรูปแบบที่มีการจัดการเรียนการสอนหลากหลายสาขาของดนตรี จึงมีขอบเขตกว้างขวางเพียงพอในการรองรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีได้มาก อีกทั้งครูผู้สอนยังมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในเครื่องดนตรีแต่ละชนิดอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากครูผู้สอนเป็นผู้เชี่ยวชาญที่สอนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกในระดับมหาวิทยาลัย แต่มีข้อสังเกตว่า **การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีในสาขาดนตรีพื้นบ้าน ในการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ได้รับการสนับสนุนมากนัก** เนื่องจากขาดแคลนครูผู้สอนและงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรีพื้นบ้าน ครูจำนวนมากมีความรู้และทักษะระดับพื้นฐานเบื้องต้นเท่านั้น (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2560) เมื่อพิจารณาถึง **การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education)** ที่เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมประสบการณ์จากบุคคลอื่น ครอบครัว ตลอดจนจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ พบว่าสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านได้ ทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ ยกตัวอย่างเช่น ศูนย์การเรียนภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรม ที่มีครูภูมิปัญญาไทยที่มีความเชี่ยวชาญด้านดนตรีพื้นบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเล่นดนตรีได้จริง ครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรมที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษายกย่อง อาทิ **ครูทองใส ทับถนน** เชี่ยวชาญด้านการเล่นพิณ **ครูบุญเลิศ ภูวิเลิศ** เชี่ยวชาญการในเรื่องแคน พิณ ปี่แอ้ภูไท โปงลาง **ครูธนวัฒน์ ราชวัง** เชี่ยวชาญศิลปะการตีกลองพื้นเมืองล้านนา “ศูนย์การเรียนภูมิปัญญาไทย” จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนซึ่งมีความสามารถพิเศษด้านดนตรีได้อย่างหลากหลายและลึกซึ้ง สอดคล้องกับหลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2560). *สวธ.เปิดอบรมเสริมศักยภาพครูผู้สอนดนตรีไทย*. สืบค้นจาก http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=1727&filename=index

กรมสุขภาพจิต. (2558). *ดนตรีบำบัด - คณิตศาสตร์ทางอารมณ์ (Music therapy-Mathematics of Feelings)*. สืบค้นจาก https://www.terrabkk.com/news/104177

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). *แก้ม วิชญาณี นักร้องหญิงไทยคนแรก ขึ้นร้องเพลงเวที ออสการ์ 2020*. สืบค้นจาก https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/865701

คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2563). *ศิลป์ดนตรี*. สืบค้นจาก https://www.music.su.ac.th/ศิลป์ดนตรี-pre-college/

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2560). *ดนตรีบำบัด*. สืบค้นจาก https://www.happyhomeclinic.com/a06-musictherapy.htm

ทรูปลูกปัญญา. (2560). *Multiple Intelligences*. สืบค้นจาก https://www.mycareer-th.com/res_multiple_intelligences.php

โพสต์ทูเดย์. (2557). *เอกชัย เจียรกุล ที่สุดของชีวิตคือแชมป์โลกกีตาร์คลาสสิก*. สืบค้นจาก https://www.posttoday.com/ent/celeb/307099

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2562). *คู่มือรับสมัครสำหรับนักเรียนใหม่ระดับเตรียมอุดมดนตรี ปีการศึกษา 2562*. สืบค้นจาก https://www.music.mahidol.ac.th/th/pre-college-level/

_____. (2563). *ผลงานศิษย์เก่า*. สืบค้นจาก https://www.music.mahidol.ac.th/alumni-achievement/

สุกรี เจริญสุข. (2556). *ดนตรีคือโฉมหน้าใหม่ของเมืองไทย*. สืบค้นจาก http://www.hiclasssociety.com/

_____. (2560). *ดนตรีพื้นบ้านและดนตรีไทย ตายแล้ว*. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/prachachuen/news_488223

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *สพฐ. ประชุมปฏิบัติการแนวทางบริหารจัดการโครงการห้องเรียนดนตรี*. สืบค้นจาก https://www.obec.go.th/

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). *รายงานสรุปสภาพปัจจุบันและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

_____. (2548). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ (พ.ศ. 2549-2559)*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.

_____. (2553). *(ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ (พ.ศ. 2554 – 2561)*. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา)

_____. (2558). *(ร่าง) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ (พ.ศ. 2559 – 2563)*. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา)

_____. (2562). *การศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย: กรณีผู้มีความสามารถพิเศษ*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.

_____. (2563). *(ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย*. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา)

_____. (2563). *ครูภูมิปัญญาไทย*. สืบค้นจาก http://www.thaiwisdom.org/

เสาวนีย์ สังฆโสภณ. (2553). *ดนตรีเพื่อสุขภาพ (ตอนที่ 1)*. สืบค้นจาก https://www.si.mahidol.ac.th/siriraj_online/thai_version/Health_detail.asp?id=119

อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์ และคณะ. (2557). รายงานการวิจัย เรื่อง การสร้างแบบสำรวจแววความพิเศษสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Howard Gardner. (2019). *multiple intelligences and education*. Retrieved from http://infed.org/mobi/howard-gardner-multiple-intelligences-and-education/

Krista L. et al. (2009). The Effect of Musical Training on Structural Brain Development. Simone Dalla Bella, Nina Kraus (Eds.), *The Neurosciences and Music III: Disorders and Plasticity*. 1169: 182-185.